

Náhoda napomohla tomu, že jsem se seznámil s panem Vladimírem Vávrou ze Strančic, který začal shromažďovat dokumenty o osudu jednoho ze čtyř četníků – hrdinů, kteří byli na pokyn K. H. Franka teatrálně popraveni 8. července 1943 na kobylišké střelnici v Praze. Osud četníka Bojase mi byl velmi dobře znám, měl jsem k němu shromážděné další informace, a dokonce jsem našel ve svém archivu několik dopisů, které jmenovaný osobně napsal.

Josef Bojas se narodil dne 25. března 1901 v Plzni v Čechách. Jeho domovská příslušnost byla do Nepomuku v politickém okrese Přeštice. Byl české národnosti, náboženství římsko-katolického. Otec Karel byl plzeňským knihařem. Matka Justina, rozená Králová, se podruhé provdala za Václava Řežábka.

Vychodil 5 tříd obecné školy a 4 třídy měšťanské školy s vyučovacím jazykem českým. Vyučil se jako elektrotechnik. Vojenskou službu nastoupil v roce 1921 k 18. pěšímu pluku v Plzni a dosáhl vojenské hodnosti desátníka.

Fakt, že jeho nevlastní otec Václav Řežábek byl důstojníkem četnictva (dosáhl hodnosti kapitána výkonného a byl okresním četnickým velitelem), rozhodl o jeho budoucím povolání. Dne 15. října 1924 nastoupil coby četník na zkoušku s ve vojsku dosaženou hodností desátníka u zemského četnického velitelství v Bratislavě.

Školu pro výcvik četníků na zkoušku ukončil 17. června 1925 s velmi dobrým prospěchem. Po uplynutí roční služby na zkoušku byl přijat do definitivního stavu a jmenován strážmistrem. Postupně byl zařazen jako podřízený četník na četnických stanicích Nitra, Spišská Stará Ves, Smerdžonka a Ždiar.

Dnem 20. října 1934 byl povýšen do hodnosti štábního strážmistra. Vzhledem k dosahovaným výsledkům byl dnem 1. září 1936 vyslán do bratislavské školy pro výcvik velitelů četnických stanic, kterou 26. června 1937 ukončil s dobrým prospěchem. Následně byl dnem 20. prosince 1937 povýšen do hodnosti praporčíka.

Jako zvláštní schopnosti byly v jeho osobním záznamu uvedeny: *jezdění na kole, je plavec a písař na stroji.*

Po vzniku Slovenského státu byl Josef Bojas, stejně jako řada jeho kolegů, kteří neměli slovenskou státní příslušnost, propuštěn ze služeb četnictva na Slovensku. Následovalo stěhování do Čech, do domovské obce Nepomuk. Vzhledem k české národnosti požádal praporčík Bojas o zařazení v rámci zemského četnického velitelství v Praze. Podmínečně byl přijat rozhodnutím zemského četnického velitele coby výpomocný četník a nejprve byl zařazen na četnické stanici Říčany, okres Benešov. Po měsíci byl přemístěn na četnickou stanici Třemošná u Plzně. Dnem 23. prosince 1939 byl praporčík Josef Bojas na vlastní žádost přemístěn na četnickou stanici Strančice v politickém okrese Říčany u Prahy.

V odboji

Praporčík Bojas se krátce po příchodu do Stránčic zapojil do odbojové činnosti. Níže uvedené údaje jsou převzaty ze vzpomínek Ferdinanda Zítka sepsaných v prosinci 1979 pro potřeby doplnění záznamů v obecní kronice.

„Pracoval spolu s Janem Štychou z Brtnice a Vítězslavem Šmejkalem ze Stránčic čp. 216, v ilegální skupině Maršála Timošenka. Tato skupina byla rozvětvena z Prahy až do Tábora. V Táboře byli v ní zapojeni také 2 četníci, z četnické stanice Tábor, Jirásek a Fanfulík. Začátkem roku 1943, přišlo na tuto ilegální skupinu pražské Gestapo. V Praze bylo pravděpodobně zatčeno několik členů této skupiny...“

Bojasovo zatčení popisuje Ferdinand Zitek z četnické stanice Stránčice v dopise psaném 2. března 1943 jejich společnému kolegovi z doby služby na Slovensku, Rudolfu Votrubovi:

„Sděluji Ti smutnou zprávu. Pepík Bojas byl dne 26. února 1943 v 8,40 hod. zatčen Gestapem. Proč, nikdo z nás na stanici ani z představených neví.“

Dne 25. 2. 1943 byl pozván telefonicky zem. četn. velitelstvím na zčv do Prahy k majorovi Jiráskovi na den 26. 2. 1942 na 8. hodinu v civilu. Když tam přišel, řekl mu prý major Jirásek, aby se posadil a počkal. V 8,40 tam přišli dva páni od Gestapa v civilu a zeptali se Pepíka, zda je praporčík Bojas, když jim Pepík odpověděl, že ano, řekli mu jste zatčen, pojdte s námi a odvedli ho. Zčv pak nařídilo stanici telefonicky, aby hlásila písemně na zčv, že byl praporčík Bojas dne 26. 2. 1943 v 8,40 hod. Gestapem zatčen.

Na to druhý den přijel na stanici velitel oddělení Praha, p. major Herčík a okr. četn. velitel p. nadporučík Krebs se zeptat, co se stalo, že byl Pepík zatčen, ani my jsme jim nemohli podati žádného vysvětlení. Měl být prý zatčen pro poslech ciziny, ač on sám radio vůbec nemá, ani snad dříve neměl. Nevíme tedy, proč byl zatčen.

Jeho manželka je nad tím úplně zničena. Tak byl Pepík zatčen právě jeden měsíc po smrti Pepíka Brýla, který byl, jak jsi jistě také četl v politice, dne 26. ledna 1943 v Brně popraven – zastřelen.

Tak milý Rudolf, čas utíká, pomalu stárneme a kamarádi nám také pomalu dobrovolně či nedobrovolně odcházejí...“

Dne 4. května 1943 napsal Josef Bojas manželce z vězení následující dopis:

„Milá Irmo!

Asi v pondělí ráno jedeme do koncentračního tábora – kam, ještě nevíme. Tak buď bez starosti a já jakmile budu moci psát, sdělím Ti svoji adresu. Posílej mně pak často chléb a něco z mouky, menší balíčky, ale častěji. Maso a sádlo nikoliv, neb to se zkaží. Já jsem v dobré tělesné i duševní kondici, takže nemusíš mít o mě žádné obavy. Na sebe dávej pozor a buď trpělivá – prosím Tě o to – doba zraje a vše dobře skončí – jsem o tom pevně přesvědčen. Tedy na Pankrác víc kufr nevoz. Jsem rád, že jdu pryč. Tam mě potom šikovně pošli jehlu (i do vajíčka) a nitě veřejně. Pozdrav našim v Říčanech. Táta už slouží? Tak jen hlavu vzhůru, buď statečná a vytrvej. Zdraví a líbá Pepík.

Jede taky Sláva a Honza.“

Poslední dopis napsal praporčík Josef Bojas manželce Irmě v den své popravu:
*„8/7. večer budu popraven. Poslední myšlenka patří, Irmo, Tobě a mé zlaté mamince. Bud’ statečná! Umírám jako poctivý Čech a nechť je Ti moje památka světlou.
Pozdrav všem známým.
Píši to jen tužkou, a proto je to tak nadržané
S bohem Jezinko!“*

Na Kobyliště střílnici

Jaroslav Mesiereur, člen ČSBS v Praze 8, napsal v roce 1994 knihu Třicet pět dnů poprav na kobyliště střílnici v Praze VIII (Oběti německé nacistické okupace Čech). Kniha byla vydána péčí Českého svazu bojovníků za svobodu Praha 8 a popravu popisuje slovy:
„Na základě rozhodnutí H. Himmlera a K. H. Franka byla zde vykonána veřejná poprava čtyř českých protektorátních četníků pro výstrahu ostatním. V pondělí dne 8. července 1943 použila nacistická okupační moc novou formu teroru – veřejnou popravu, která měla opět zastrašit rostoucí odbojové hnutí a zabránit rozkladu protektorátního četnictva a policie. Popravčí četa byla opět vytvořena z příslušníků SCHUPO 14. Navíc sem byli odvezeni jako diváci: 30 důstojníků a 120 příslušníků protektorátního četnictva a policie...“

V knize Šest let okupace Prahy v kapitole Pražské četnictvo za panování nacistů, kterou vydal Osvětový odbor hlavního města Prahy v roce 1946, bylo zveřejněno v článku vrchního strážmistra Josefa Žabokrtského svědectví účastníka poprav JUDr. Vladimíra Šolína:

„Ve čtvrt na sedm vstoupilo do středu čtverce panstvo v talárech a několik říšskoněmeckých důstojníků, mezi nimi major Ochs z inspektorátu, jemuž se hlásil štábní kapitán Cásek a plukovník Stukavec. Na pokyn vrchního státního zástupce přivedli dozorcí k smrti odsouzené četníky, kteří, když nás spatřili, kynuli nám rukama a oslovovali nás. Volali i jmény na některé z nás, které v hustém šestiřadu poznali.

Postavili se hrdě před popravčí kůly v pořadí: Bojas, Rajmon, Jirásek a Famfulík a při čtení ortelu dívali se na nás, aniž jediný z nich projevil sebemenší známku slabosti.

Po přečtení rozsudku v německém jazyce překládal do češtiny ortel krákoravým a naší mateřštinu hrubě urážejícím hlasem smutně proslulý státní zástupce dr. Kurt Blaschtowitschka, při čemž ho důrazně okřikl štábní strážmistr Jirásek: ‘Jsem Jan Jirásek z Tábora a žádný Johann Jiracek z Tabor.

Důvody odsouzení byly vesměs slabé, jako příprava k velezradě, podporování skupin odporu, ilegální činnost atd., bez sebemenšího precizování skutkové podstaty a uvedení alespoň hlavních důkazů. Jako bývalý vojenský soudce z povolání mohl jsem posoudit vratkost rozsudečných důvodů. Bylo mi zřejmé, že jde očividně o akt msty a svévole. Stál vedle mne četnický poručík Moser, jemuž jsem řekl, že je to vyložená politická vražda a že pochybuji, že byl vůbec soud. Proslýchalo se také, že všichni čtyři byli odsouzeni k trestu na svobodě do pěti let a že k této exekuci došlo jen pro okamžité zastrašení.

Když na rozkaz jednoho říšskoněmeckého důstojníka strhával plukovník Stukavec odsouzeným nárameníky, řekl mu štábní strážmistr Rajmon: 'To vám dali, pane plukovníku, ti pacholci pěkný úkol, ale hanbu jsme vám neudělali.' Tento výrok byl slyšen jen v čele šestiřadu.

Pokus přivázat odsouzené ke kůlům se nedařil. Jeden z odsouzených vykřikl: 'Nepřivazujte mne, já vám neuteku!' Jiný: 'Jsme vojáci, a ne sprostí zločinci, jděte pryč ode mě!' Padly i další vykřiky: 'Ať žije Československá republika.' Praporčík Bojas pak volal: 'Kamarádi, my víme, proč umíráme, za nás se stydět nemusíte!' Teprve spojenému úsilí několika pochopů se podařilo odsouzence přivázat a ještě se z provazů vyprostil strážmistr Famfulík.

Také zavazování očí se bránili, seč byli, hlavami pohazovali, Jirásek a Bojas vyprostili dokonce ruce z provazů a strhli si pásku. Praporčík Bojas křičel: 'Jsem zvyklý dívat se smrti v tvář, byl jsem na frontě.'

A když byl poslední odpor zdolán a také horečné vzrušení v našem šestiřadu bylo potlačeno významným zdvižením pušek dozorčí čety, přišla osudná chvíle. A tu ti čtyři jako na povel vykřikli: 'Ať žije Československá republika! Ať žije Československá republika. Ať žije Česko....'

Za věrnost vlasti

Na stranicovém domě číslo popisné 1, v němž rodina Bojasových žila, byla 5. května 1946 umístěna pamětní deska s následujícím nápisem:

„V tomto domě v letech nesvobody žil a proti našim okupantům pracoval Josef Bojas, praporčík českoslov. četnictva, který byl za tuto činnost proti našim uchvatitelům a zrádcům popraven dne 8. 7. 1943 v Kobylisích ve svém nejlepším věku 42 roků. Čest jeho památce a práci.“

Nad textem je do kamene vytesána malá pěticípá hvězda se srpem a kladivem.

Zásluhy praporčíka četnictva Josefa Bojase v boji za osvobození Československé republiky byly oceněny následovně:

Prezident republiky udělil 20. října 1945 četnickému praporčíku Josefu Bojasovi

Československý válečný kříž 1939 in memoriam v uznání bojových zásluh, které získal v boji za osvobození Republiky československé z nepřátelského obsazení. Číslo matriky: 9323.

Ministerstvo národní obrany, podepsán gen. Svoboda.

Dekretem ministra vnitra čís. IV-9529/1946-Va/3 ze dne 27. května 1946 byl praporčík Josef Bojas, popravený dne 8. července 1943 německými okupanty, podle § 3, odst. 1 dekretu prezidenta republiky ze dne 20. 8. 1945, čís. 59 Sb., s účinností od 1. května 1940 jmenován in memoriam vrchním strážmistrem a s účinností od 1. května 1943 poručíkem Sboru národní bezpečnosti. Podepsán V. Nosek, ministr vnitra.

Svaz osvobozených politických vězňů Josefu Bojasovi dne 27. července 1948 udělil Pamětní odznak in memoriam na paměť účasti v národním boji za osvobození Československa v letech 1939–1945. Číslo matriky: 15888. Podepsán L. Kopřiva, předseda SOPVP.

Prezident Československé socialistické republiky dne 29. srpna 1964 Josefu Bojasovi udělil Pamětní medailu in memoriam na paměť boja proti fašismu při příležitosti 20. výročí Slovenského národního povstania. Číslo matriky: 103/396. Podepsán A. Novotný, prezident Československé socialistické republiky.

V těsném sousedství bývalé kobyliské střelnice, hned za bočním valem dnešního Památníku protifašistického odboje, nese dlouhý blok panelových domů od roku 1973 Bojasovo jméno. V sousedství se nacházejí ulice Famfulíkova a Rajmonova.

Při příležitosti oslav 600 let obce Strančice byla v roce 2004 na domě číslo popisné 1 odhalena pamětní deska s následujícím textem:

„V tomto domě žil JOSEF BOJAS praporčík čsl. četnictva. Za protifašistickou činnost byl 8. 7. 1943 popraven v Praze – Kobylisích ve věku 42 let. Čest jeho památce.“

Na samý závěr si dovoluji uvést citaci nedatovaného textu pořízeného pravděpodobně krátce po válce, který je pod neumělou kresbou z popravy. Níže uvedené řádky by měly být jakýmsi mementem v současné době, kdy se stále více setkáváme se snahami o veřejná vystoupení neonacistů:

Hrdinové z Kobylis

Bylo to 8. července 1943, kdy na střelnici v Kobylisích se musely dostavit deputace četníků z celého tzv. protektorátu – a to beze zbraně, aby se staly svědky bezpříkladného hrdinství a lásky k vlasti. Na rozkaz gestapa byli zastřeleni čtyři četníci pro odbojovou činnost proti říši. Zločin Němců měl být odstrašujícím příkladem pro ostatní.

Hrdinnou smrtí dovedli tito stateční vlastenci obrátit úmysl vrahů v opak! Zvěst o slovech, pronesených před smrtí při pohledu do ústí germánských pušek, se rozšířila po naší zemi a stala se posilou v boji proti okupantům. Prap. Bojas tehdy zvolal: „Jsme vojáci a ne sprostí zločinci! – Ať žije prezident ať žije Československá republika! Kamarádi, my víme, proč umíráme, za nás se stydět nemusíte!“

Po těchto slovech si strhl černou pásku z očí.

Ještě není fašismus úplně vymýcen. Má-li ještě někdo na očích černou pásku, nechť si ji strhne, abychom se nemuseli stydět před památkou hrdinů Bojase, Famfulíka, Rajmona a Jiráska.

JUDr. Michal Dlouhý, foto archiv autora

Knížka ČETNÍK JOSEF BOJAS od autorů Vladimíra Vávry a Michala Dlouhého je k dostání pouze ve strančické knihovně a je možné si jí objednat na adrese: Knihovna Strančice Revoluční 383, 251 63 Strančice nebo mailem na adrese: knihovna.strance@centrum.cz. Publikace má 59 stran, je doplněna řadou černobílých a barevných obrázků a její cena je 80 Kč plus poštovné.

{phocagallery view=category|categoryid=164|limitstart=0|limitcount=0}